

Νικάτωρα ἀποβίωσαντα τῷ 1514 (ἴδε 'Εστίαρ τρ. ἔτ. ἀριθ. 22 σελ. 348) καὶ

Δαριήλ, δημοσιευθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Παρναίνα ἐν τῇ 'Εκδ. πύττῃ 'Επιθεωρήσει (Γ'. 619 καὶ 633).

Οἱ δὲ Βησσαρίων καὶ Νεόφυτος ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ἀναφέρονται ἐν τινὶ ἐκκλ. ἐπιγραφῇ τῆς Πόρτας Παρυζῆς τοῦ Νομοῦ Τρικυλλίων (ἴδε 'Εστίαρ ἐνθα ἀνωτέρω).

Ἐν Ἀλμυρῷ 1894.

Ν. Ι. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Η GISMONDA ΤΟΥ SARDON καὶ ἡ ΔΟΥΚΙΣΣΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ τοῦ Κλ. Ραγκαβῆ. — ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ.

Ἐν προτέρῳ Ἐπιθεωρήσει ἡμῶν ἐποινισάμεθα ὅσον οἷόν τε λεπτομερεῖ ἀνάλυσιν τοῦ ἄρτι ἐν τῷ ἐν Παρισίοις θεάτρῳ τῆς Ἀναγεννήσεως (Renaissance) διδικοθέντος νέου ἔργου τοῦ Sardou ὑπὸ τῆς Σάρρας Bernhardt, φέροντος δὲ ἐπιγραφὴν τῆς δουκίσσης τῶν Ἀθηνῶν Gismonda. Ἐν τῇ ἀναλύσει δ' ἐκεῖνη, ἀναλύσει ἐρειδομένη ἐπὶ τῶν γραφέντων ὑπὸ τοῦ πρυτάνεως τῶν κριτικῶν τοῦ θεάτρου Φραγκίσκου Sarcey, τοῦ διαπρεποῦς κριτικοῦ τοῦ Journal des Débats Γουλιέλμου Lamaitre καὶ τοῦ ἐπίσης διαπρεποῦς κριτικοῦ τοῦ Figaro Ἐρρίκου Fonquier, παρείχοντο αἱ τε γνῶμαι τῶν κριτικῶν καὶ τὰ προκληθέντα ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ δράματος ἐπεισόδια, οἷα τὸ τοῦ Κλέωνος Ραγκαβῆ καὶ τὸ τῆς πάλαι ὑποκριτρίας τῆς Γαλλικῆς Κωμῳδίας Rousseil. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐπεισόδιον, ἥτοι ἡ καταγγελία τῆς Rousseil, ὅτι ὁ Sardou ἠρῶσατό τινα ἐκ τινος δράματος αὐτῆς ἐπιγραφομένου Judith εἰληξε, τῆς ἐταιρείας τῶν δραματικῶν συγγραφέων, εἰς ἣν τὸ πρᾶγμα ἀννήκεον, ἀποφηναμένης ὑπὲρ τοῦ ποιητοῦ τῆς Patrie, ὑπὲρ οὗ καὶ ἡ κοινὴ φαίνεται, γνῶμη συνετέχθη. Οὕτω λείπεται μόνον τὸ ζήτημα τῆς Δουκίσσης τῶν Ἀθηνῶν τοῦ κ. Κλ. Ραγκαβῆ, περὶ οὗ ὑπεσχόμεν νὰ ὁμιλήσωμεν, παραβάλλοντες τὰ δύο δράματα, ἥτοι τὴν Gismonda τοῦ Sardou καὶ τὴν Δουκίσσαν τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Κλ. Ραγκαβῆ. Τὴν ὑπόσχεσιν ἡμῶν ἐκτελοῦμεν σήμερον. Καὶ λοιπόν, παρατυροῦμεν ὅτι σὺν ταῖς εἰκόσι καὶ ταῖς δεκτικοῖς ταῖς ἐργα ταῦτα ἔχουσι καὶ ἄλλα κοινὰ σημεῖα, ὥς δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἔχοντες τὴν ἀνάλυσιν τοῦ πενταπράκτου δράματος τοῦ ποιητοῦ τοῦ Ἰωαν. Λιαννοῦ τοῦ Παραβάτου, τοῦ Ἡρακλείου καὶ τῆς Θεοδώρας, ἀνάλυσιν, ἥτις φέρεται ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς ἐπὶ τοῦ δραματικοῦ ἀγῶνος τῶν Ὀλυμπίων ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ 1888 ἐπιτροπῆς κ. Ἰωαν. Κ. Καμπούρογλου, διότι τὸ ὅλον ἔργον οὕτω ἐξεδόθη ἐλληνιστί, καίπερ διδαχθὲν ἐν φιλιππουπόλει, τὴν δὲ γερμανικὴν μετάφρασιν τοῦ Dr O. A. Ellissen, ἥτις ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ οἴκου Philip Reclam ἐν Λειψίᾳ καὶ καθ' ἣν ἐδι-

δάχθη αὐτὸ ἐν Γερμανίᾳ, ἐπίσης στεροῦμεθα. Ἡ ἀνάλυσις ὅμως τοῦ κ. Καμ. οὐρογλου, ἐκτενὲς οὖσα καὶ ἀποσπάσματα περιέχουσα, παρέχει ἡμῖν ἱκανὰ σημεῖα ταυτιζόμενα πρὸς σημεῖα τῆς Gismonda.

Ἐν πρώτοις παρατηρήτεον ὅτι τὰ πρωταγωνιστοῦντα πρόσωπα τῶν δύο δραμάτων εἰσι δοῦκισσαι τῶν Ἀθηνῶν, χήραι ἀμφότεραι, αἵτινες πρόκειται ἀμφότεραι νὰ ὑπανδρευθῶσιν οὐκ κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς καρδίας αὐτῶν, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς κοινωνίας ἢ τῆς πολιτικῆς. Τῶν δύο δουκισσῶν, ἡ μὲν ὀνομάζεται Γισμόνδα, χήρα τοῦ τελευταίου δουκὸς Acciajuolli, ἡ δὲ Μαθιῖλδην ἡ ἀνδραγαθική, χήρα νεαρὰ τοῦ προκατόχου δουκὸς Γουίδωνος β' Λαρόδσσον· ἀλλ' ἡ μὲν διοικεῖ ὥς δούκισσα τῶν Ἀθηνῶν, ἡ δὲ ἔχει δοῦκα τὸν Οὐάλτερον Βρυέννιον. Ἐκατέρα ἔχει ἐραστήν, ἡ μὲν τὸν Ἀλμέριον, ἡ δὲ τὸν Λάσκαριν, ἀμφότερους εὐγενῶν αἰσθημάτων, τοῦ δὲ δευτέρου καὶ εὐγενεῶς καταγωγῆς, εὐπατρίδου Ἀθηναίου, ἐνθ' ὃ πρῶτος εἶνε νόθος υἱὸς Ἐνετοῦ καὶ Ἀθηναίας. Τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀλμερίου ἐν πολλοῖς συμπλῖπτει πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Λάσκαρεως, ὥς θὰ ἴδωμεν καὶ ἐν τοῖς κατωτέρω.

Ἐν τῇ Γισμόνδῃ τοῦ Sardou ἡ ἀφοσίωσις καὶ ἡ γενναϊότης τοῦ Ἀλμερίου ἐκδηλοῦται τὸ πρῶτον κατὰ τὴν πτώσιν τοῦ μικροῦ υἱοῦ τῆς Γισμόνδης ἐν τῷ λάκκῳ τῆς τίγρεως, ὅτε οὗτος σώζει τὸν παῖδα ἀπὸ τῶν ὀνύχων τοῦ θηρίου. Τὸ αὐτὸ περίπου ἐπεισόδιον φέρεται καὶ ἐν τῇ Δουκίσσῃ τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Ραγκαβῆ. Ἀγγέλλεται ὅτι ἡ πριγκίπισσα τῆς Ἀντιοχείας Ἄννα, ἐπιπρος μετὰ τῆς ὥρας κομῆσεως τῶν Σαλῶνων, ἡλευσούσης θαυμασίον ἀλλ' ἀτίθαστον ἵππον, ἐπανέρχονται ἐκ περιπάτου. Αἰφνης «δυστύχημα!» ἀνακράζει εὐγενόπαις εἰσορμῶν· «ὁ ἵππος τῆς κομῆσεως ἀφηνίασε, σπεύσατε!» Ἡ πριγκίπισσα σώζεται διὰ τῆς ῥυθμικῆς δυνάμεως τοῦ Λάσκαρεως, μετ' ἀπιστεύτου τόλμης δράξαντος τὸν χαλινῶν τοῦ ἵππου, ὥς ὁ μικρὸς υἱὸς τῆς Γισμόνδης σώζεται ὑπὸ τοῦ Ἀλμερίου, ριθθέντος εἰς τὸν λάκκον. Ἀλλ' ἐν τῇ Γισμόνδῃ ὑπάρχει ὁ ὅρκος καθ' ὃν ἡ δούκισσα ὑπεσχέθη νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν δοτῆρα τοῦ τέκνου αὐτῆς, τὸν δ' ὅρκον προσπαθεῖ εἶτα ν' ἀθετήσῃ αὐτὴ μὴ θέλουσα νὰ λάβῃ σύζυγον τὸν Ἀλμέριον, ἐν δὲ τῇ Δουκίσσῃ τοῦ Ραγκαβῆ ὑπάρχει ὁ ἔρωρ, ὃν τρέφει αὐτὴ πρὸς τὸν Λάσκαριν. Τούτου ἕνεκα αὐτὴ ἀκούσασα τοὺς λόγους τούτους τῆς πριγκίπισσας:

«Υπῆρξε θῆμα τῆς ἀρρωσώσεως»

παρὰ τῇ Θάμῃ ὡς ἀλλόφρων ἐσπευσεν,

ἀλλ' εἶδον ὅτι ἀπεκόμίζον αὐτὸν

ἀναισθητὸν καθ' ὅλα, αἰματόφυρτον».

ἀνακράζει· Χριστέ μου, θνήσκω! καὶ πίπτει λιπόθυμος. Ἡ Μαθιῖλδην δὲν ἀγαπᾷ ἀπλῶς τὸν Λάσκαριν· ἐτέλεσε μετ' αὐτοῦ καὶ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου κρυφίως, ἐν μικρῷ παρεκλήσιῳ ἐν ἀγνοίᾳ πάντων καὶ εἶνε σύζυγός του ἐνώπιον Θεοῦ, ὁ δὲ Λάσκαρις λατρεῖ αὐτὴν καὶ εἶνε ὁλος παραδεδομένος εἰς τὴν μέθην τῶν μυστικῶν ἐρώτων αὐτοῦ, ἀνεκκλιμένος ἐν τῇ λαμπρῇ αἰθορᾷ τοῦ μεγάρου αὐτοῦ. — Ὁ Λάσκαρις ἔχει μέγαρον καὶ οὐκ καλὴν ἐν ἐρασίῳι ὡς Ἀλμέριος — ὅπου ἀναμένει τὴν Μαθιῖλδην διὰ τῆς

κρυφίας εισόδου. Ὡς εὐχερῶς παρατηρεῖται ἡ σκηνὴ αὕτη συμπίπτει πρὸς τὴν τῆς Γισμόνδης μεταβαινούσης εἰς τὸ οἶκον τοῦ Ἀλμερίου καὶ παραδιδομένης αὐτῇ, ὡς ἀπλῆς παλλακίδος αὐτοῦ, ὅπως ἀπαλλαχθῇ τοῦ ὄρκου. Ὡς ὁ Ἀλμέριος δὲ δέχεται νὰ παραιτηθῇ τὸν ὄρκον τῆς δουκίσσης, οὕτω καὶ ὁ Λάσκαρις παραιτεῖται τὴν πατριωτικὴν αὐτοῦ ἐφεσὶν περὶ ἀνακτῆσεως τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀποφασίζει νὰ δραπετευσθῇ μετὰ τῆς Μαθίλδης, διότι τὸν ὀρθόδοξον μυστικὸν γάμον αὐτῶν ὁ ἀπεκῆρυττε βεβαίως ἡ τῆς Ρώμης Ἐκκλησία. Ἰδοὺ ὁ πάπας τῆς Γισμόνδης, ὅστις ἀρνεῖται ν' ἀπαλλάξῃ τὴν δουκίσσαν τοῦ ὄρκου αὐτῆς.

Ἀκολουθῶς ἐπέρχεται τις σκηνή, ἥτις ἀναμνησκει ἡμᾶς ἐν μέρει τὴν λύτεωσιν τοῦ Ἀλμερίου ὑπὸ τῆς Γισμόνδης, φονευσάσης τὸν Ζαχαρίαν καὶ τὴν διαγωγὴν τοῦ Ἀλμερίου ὅτε ἀγγέλλεται ἡ δολοφονία τοῦ Ζαχαρίου, ἐφ' ἣ αὐτὸς καταγγέλλεται. Ἡ σκηνὴ ἔχει ὥδε κατὰ τὴν ἐκθεσὶν τοῦ κ. Καμπούρογλου: Αἰφνης, ἐνῶ μένουσι τρυφερῶς διαλεγόμενοι, « ἀνοίξατε » φωνάζει εἰς τὴν θύραν καὶ καταφθάνει ἐν ἀγωνίᾳ ἡ κόμισσα Θάμαρ καὶ ἀγγέλλει ὅτι κατὰ τύχην διαβαίνουσα πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Λασκάρως εἶδε γυναῖκα εἰσερχομένην εἰς αὐτὴν—ἤν ἡ Μαθίλδη,— ἀλλὰ καὶ ἅμα ἄνδρας οἵτινες ἦδον περιέζουσιν αὐτήν. Ἡ Θάμαρ προτείνει τότε ἐν αὐταπαρνήσει νὰ μείνῃ ἐκεῖ αὕτη ἐπὶ θυρίδι τοῦ νὰ ἐκληθῇ ὡς ἐρωμένη τοῦ Λασκάρως. Ἐνταῦθα ὡς ἡ Γισμόνδα δὲν δέχεται τὴν θυρίδα τοῦ Ἀλμερίου, διακηρύσσοντος ὅτι αὐτὸς εἶνε ὁ δολοφόνος τοῦ Ζαχαρίου ἵνα ἀποκρύψῃ τὰς σχέσεις αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, ἀλλ' ὁμολογεῖ αὐτάς, οὕτω καὶ ἡ δουκίσσα Μαθίλδη ἀποκρούει τὴν θυρίδα τῆς Θάμαρ καὶ ὁμολογεῖ αὐτῇ ὅτι εἶνε σύζυγος τοῦ Λασκάρως ἀλλ' ἡ Θάμαρ δὲν σῶζεται, διότι ἀναγκάζεται νὰ ἐξέλθῃ τῆς κρύπτης εἰς ἣν μετὰ τῆς δουκίσσης κατέφυγε, νὰ εὐρεθῇ πρὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς καὶ νὰ συλληφθῇ ὡς προδίδουσα αὐτόν.

Ἀναγκαῖον θεωροῦμεν νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἐνῶ ἐν τῇ Γισμόνδῃ ὁ Ἀλμέριος παρίσταται πολυμῶν τοὺς Καταλανούς. ἐν τῇ Δουκίσσῃ τοῦ Ραγκαβῆ ὁ Λάσκαρις συνεννοεῖται μετὰ τῶν Καταλανῶν πρὸς καταληψὶν τοῦ δουκάτου. Οἱ Καταλανοὶ ὑπάρχουσιν ἐν ἀμφοτέροις τοῦ δρώματος καὶ ἐν ἀμφοτέροις παρίστανται διώκοντες τὴν κατάληψιν τοῦ δουκάτου, ἀλλ' ἐν ἐκείνῳ μὲν κατατροποῦνται ὑπὸ τοῦ δευτερογωνιστοῦντος προσώπου, ἐν τούτῳ δὲ συμπτύσσονται αὐτῷ. Μετ' αὐτῶν δὲ ὁ Ἀλμέριος σπεύδει εἰς τὸν Παρθενῶνα, διεσκευασμένον εἰς ναὸν καθολικόν, καθ' ἣν στιγμὴν προῦκειτο νὰ τελεσθῇ ὁ γάμος τῆς Μαθίλδης καὶ ὅτε ὁ ἱερεὺς ἐρωτᾷ.

Υπάρχει λόγος ἐξ ἀνθρώπου ἢ Θεοῦ
τὸν ἱερὸν κολών τοῦτον σύνδεσμον;

«Ναί», ἀπαντᾷ οὗτος ἐξωθεν αἰφνιδίως. Τελεῖται διγαμίαν». Ἡ λύσις ἐπέρχεται ὅλως διάφορος. Ἡ εὐτυχία τῆς Γισμόνδης δὲ δὲν φέρεται ἐν τῇ Μαθίλδῃ, διότι θνήσκει αὕτη καὶ σὺν αὐτῇ καὶ ὁ Λάσκαρις. Ἰδοὺ πῶς ἐπέρχεται ἡ λύσις ἐν τῇ δρώματι τοῦ Ραγκαβῆ. Αἱ μεγάλαι συγκινήσεις προσδίδουσι δεινότερον τὴν ὑποσκαφεῖσαν ἀπὸ μακροῦ ὑγείαν τῆς δουκίσσης Μαθίλδης, ἥτις λιποθυμεῖ φέρουσα τὰς χεῖρας εἰς τὴν καρδίαν· ἀλλὰ συνέρχεται. Τότε κατα-

φθάνει ἡ στρατιὰ τοῦ Λασκάρως, ἀνοίγονται αἱ πύλαι τῆς εἰρκῆς, ἐν ἣ εὐρίσκετο ἡ Μαθίλδη, καὶ εἰσδραμῇ εἰς αὐτὴν ὁ Λάσκαρις. Βραχεῖαι ὅμως αἱ στιγμαὶ τῆς χαρᾶς, διότι ἀγγέλλεται ὅτι τὰ στίφη τῶν Καταλανῶν, μὴ τηρήσαντα τὰς εἰς τὸν νέον δοῦκα Λάσκαριν δοθείσας ὑποσχέσεις πρὸ τῆς νίκης, ἦν ἤρσαντο, ἀπέπτυσαν πάντα χαλινόν. Ὁ Λάσκαρις ὁρμᾷ ὅπως σῶσῃ τὴν πόλιν, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ φέρεται θανασίμως τραπείσας ἐν τῇ συμπλοκῇ καὶ ἐν ᾧ ἀλλόφρων καὶ ἀγωνιῶν ἀσπάζεται τὰς πτυχὰς τῆς σημαίας λέγων:

Ὁ Ἕλληνα δούξ Ἀθῆναι θνήσκει· δέχθητε
τὸν ἔσχατόν μου ἀσπασμόν,

καὶ καταπίπτει νεκρός, ἐκπνέει καὶ ἡ Μαθίλδη. Ἐν τῇ Γισμόνδῃ ἡ αὐλαία καταπετάννυται εὐλογουμένη τοῦ γάμου αὐτῆς μετὰ τοῦ Ἀλμερίου τοῦ ἐκκλησιασματος ἱδοντος τὸ Ἀλλὴν λούϊα. Ὑπάρχει ὁ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γάμος, ἀλλ' ἐν μὲν τῇ Γισμόνδῃ ἐν τῇ ναφ τοῦ Λαφνίου, οὔτινος τὰ μωσαϊκὰ θαμβοῦσιν, ἐν δὲ τῇ Δουκίσσῃ τῶν Ἀθηνῶν ἐν τῇ Παρθενῶν· ἐκεῖ ὁ γάμος ἐπέρχεται ἀπροόπτως διὰ τῆς ἐξομολογήσεως τῆς Γισμόνδης, πανηγυριζομένης τῆς εορτῆς τῶν Βαίων, ἐνταῦθα ἡ συνάθροισις γίνεται ἐπὶ τοῖς γάμοις τῆς Μαθίλδης, ἥτις δὲν τολμᾷ νὰ ὁμολογήσῃ τὸν ὀρθόδοξον γάμον αὐτῆς μετὰ τοῦ Λασκάρως καίτοι ἀγαπᾷ αὐτόν, ὡς φανεροῦται καὶ κατὰ τὸν θάνατον αὐτῆς, ὅστις ἐπῆλθε τραυματισθέντος τοῦ Λασκάρως θανασίμως. Ἡ Γισμόνδα ἔχει μείζον ψυχικὸν σθένος τῆς Μαθίλδης.

Ὁ Ἀλμέριος καὶ ὁ Λάσκαρις, ὅστις σημειωτέον εἶνε ὅλως ἰδανικὸν πρόσωπον, ἔχουσι μᾶλλον συμφώνους χαρακτῆρας τῶν τῆς Γισμόνδης καὶ τῆς Μαθίλδης, ἀμφοτέροις ποιοῦνται θυσίας, ὁ Λάσκαρις καὶ αὐτὴν τὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως ὁρμὴν αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ ἐλέγχεται ὑπὸ τῶν φίλων αὐτοῦ. Ἀμφοτέροις εἰσι προσφιλεῖς τῷ λαῷ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀμφοτέροις ὠθοῦνται ὑπ' αὐτοῦ ὅπως καταλάβωσι τὸ δουκάτον. Ἀλλ' ἐξ ὧν τούτων δὲν φαίνεται ἡμῖν ὅτι τὸ νεώτερον δρώμα ἀντεγράφη ἐκ τοῦ ἀρχαιότερου, ὅτι ἡ Γισμόνδα ἐλήφθη ἐκ τῆς Δουκίσσης τῶν Ἀθηνῶν, ἂν μὴ προσαχθῶσιν ἐπιχειρήματα ἐπὶ τῶν κειμένων ἀμφοτέρων τῶν ἔργων ἐρειδόμενα, διότι, ὡς εἵπομεν, ἐπὶ ἀναλύσεων ἐρειδόμεθα καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν κειμένων αὐτῶν. Ἀλλ' οὐχ ἥττον ἡ ἰδέα ὅτι ὁ Sardou ἀνέγνω πρότερον τὸν Ραγκαβῆ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀδάσιμος Ὁ κ. Ραγκαβῆς, οὔτινος οὐδὲν ἀνέγνωμένον μετὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἔργου δημοσίευμα, εἶνε εὐτυχῆς δις ἥδη συμπεσὼν τῷ Sardou, ποῶν τὴν Θεοδώραν καὶ τὴν Δουκίσσαν τῶν Ἀθηνῶν.

Καὶ ἥδη περὶ τῶν διδασκόντων ἔργων ὑπὸ τοῦ ἐλλινικοῦ θιάσου ἐνταῦθα. Καὶ πρῶτον περὶ τοῦ καλλιτέου ἐν τῷ συνόλῳ ἔργου τοῦ κ. Κορομυλά Ἀγαπητικοῦ τῆς Βοσκοπούλας, ὅπερ ἀναπολεῖ ἡμῖν ἐν μέρει τὰ βοσκοδικὰ δρώματα τῶν Hardy, Racan καὶ Mairet. Περὶ τούτου ἐγράψαν τὰ δέοντα πέρυσιν ἐν τῇ «Νεολόγῳ» Ἐβδομαδιαίᾳ Ἐπιθεωρήσει ὅτε τὸ ἔργον ἐπανεληφθῇ ἐν τῷ θεάτρῳ

Βέρδν, ὑποδεικνυμένων τῶν τε ἀρετῶν καὶ ἐλλείψεων αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ ἀσκοποῦν ἠγοῦμεθα τὴν ἐπάνοδον ἐπ' αὐτοῦ. Τὸ ἔργον δύναται τις νὰ ἴδῃ πολλάκις, καλῶς καὶ μεμετρημένως διδασκόμενον. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐπαναληφθὲν τὸ πρῶτον κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐν τῷ θεάτρῳ Μνηματακίων, προσεβλήνυσθε πολὺν κόσμον, κρταχειροκροτήσαντα αὐτό, Περί τῆς ἐκτελέσεως δὲ προκειμένου παρατηροῦμεν ὅτι ὁ κ. Δ. Ταβουλάρης. ὁ διαπλάσας τὸ σχῆμα τοῦ Μήτρου ἐν τῷ θεάτρῳ Βέρδν, τὸ ποίημα τῆς Βοσκοπούλας τοῦ μακαρίτου ἐθνικοῦ ποιητοῦ Ζαλακώστα δὲν ἔψαλzen, ἀλλ' εἶπεν ἢ, ὡς συνήθως λέγομεν, ἀπὴγγεϊλε διακεκομμένως, τιθέμενος παύλας ἐν τε ταῖς συλλαβοῖς καὶ ταῖς λέξεσιν, ὅπως ὅσον οἶον τε συμβαδίσῃ αὐτὸ τῇ συνοδουσίῃ τὸ ἥσμα δοχῆστρα. Τὴν τοιαύτην ἐκφορὰν τοῦ ἡσματος, ἣν ἀπεμιμήθη τῷ παρελθόντι σαδδάτῳ καὶ ὁ Σφήκας, ὁ καλῶς ὑποδυόμενος τὸ σχῆμα τοῦ Μήτρου, θεωροῦμεν ἐπ' οὐδενὸς λόγου σθηρίζομένην καὶ κακόζηλον. Τὸ ἥσμα, ἂν μὴ ψάλληται, δύναται νὰ λέγηται μετὰ συγκινήσεως καὶ πάθους ἐνέχοντος τὴν δέουσαν ἀρμονίαν καὶ γλυκύτητα, ἅτε ὃν ἀνάμνησις γλυκεῖα, ἀφιμενῆς κατὰ μέρος τῆς μουσικῆς τοῦ ἡσματος, ἥτις δύναται νὰ ὑπάρχῃ ὡς εἰσαγωγή. Ἐν γένει ὁ κ. Σφήκας ἀπεμιμήθη ἐν πολλοῖς τὸν κ. Ταβουλάρην.

Τὸ σχῆμα τῆς Βοσκοπούλας ὑπεδύετο ἐκτάκτως ἡ δεσποινὶς Αἰκ. Βερώνη, ἥτις παρέστησεν ἡμῖν μελαγχολικὴν καὶ ρεμβάζουσαν βοσκοπούλαν, ἅτε ἔχουσιν πρὸ αὐτῆς τὸν μὴ ἀναγνωρίζοντα αὐτὴν πάλαι ἐρώμενον. Μετὰ πάθους δὲ ἔψαλε τὸ ἥσμα τῆς τελευταίας πράξεως, δι' οὗ γίγνεται ἡ μετὰ τὸς δὲν fatalité ἀναγνώρισις. Ἐκ τῶν ἄλλων ὑποκριτῶν ὁ κ. Δ. Βερώνης παρουσίασεν ἡμῖν ἐπιτυχῇ γέροντα ποιμένα τῆς Ἑλλάδος καὶ μετὰ πολλῆς μιμητικῆς τέχνης, πολλάκις δὲ ζωηρότατα ἐχειροκροτήθη ὑπὸ τοῦ ἀκροατηρίου. Ἡ ὅλη ἐκτέλεσις ἐπιτυχής.

— Εἶτα ἐπανελήθη ἡ Ἀδριανὴ Λεκουδρὲρ τοῦ Scribe. Ἀπειρος κόσμος προσῆλθε κατὰ τὴν ἐνανάληψιν ταύτην, τὸ δὲ θέατρον ἦν πεπληρωμένον ἀπὸ ἀνωθεν ἕως κάτω, μηδεμιᾶς ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως, προστεθέντων μάλιστα παραπληρωματικῶν καθισμάτων κατὰ τὴν ὀρχήστραν, τὸν διάδρομον καὶ τὸν πρὸ τῶν θυρῶν χώρον. Θεωρεῖα ἐζητήθησαν καὶ δὲν ὑπῆρχον, πολλοῖς δὲ ἠρνήθησαν εἰσιτήρια. Ἡ συρροὴ ἦτο ἀληθῶς ἐκτακτος. Ἐν τοῖς προσελθούσι διεκρίνοντο ἡ Α. Ἐξ. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Μαυροκορδάτος μετὰ τῆς δεσποινίδος Χριστίνης Βαλτατζῆ, κατέχων τὸ ἕτερον τῶν παρὰ τὴν σκηνὴν μεγάλων θεωρείων, λίαν φιλοκάλως νύτρεπισμένον, ὁ β' γραμματεὺς τὴν ἑλλην. πρεσβείας κ. Γ. Ρικάνης μετὰ τῆς κυρίας Ρικάνη, ὁ γεν. πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Ἐπ. Φίλων, ὁ γραμματεὺς ἀκόλουθος τῆς πρεσβείας Ζ. Δ. Καλλέργης, ὁ ἐξ. πρόεδρος τοῦ στ' δημαρχιακοῦ τμήματος Βλάκ βένης καὶ πλείους τῶν γνωστῶν οἰκογενειῶν τοῦ Σταυροδρομίου. Τὸ θέατρον ἦν ἐκτάλτως πεφωταγωγημένον, τῶν κκ. Ψυχούλην προδουμοποιηθέντων ἵνα μεῖζονα λαμπρότητα παράσχωσιν εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν ἐσπερίδα.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως ἐπαίχθη ὑπὸ τῆς ὀρχήστρας τὸ αὐτοκρατορικὸν ἐμβατήριον Χαμνδιέ, ὅπερ ἐπα-

νελήθη κατὰ τὴν ἔλυσιν τῆς Α. Ἐξ. τοῦ Βλάκ βένης, κατὰ δὲ τὸ τέλος τῆς α' πράξεως τοῦ δράματος, τῆς Α. Ἐξ. τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐλθόντος ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς, ἐπαίχθη τὸ ἑλληνικὸν ἐμβατήριον. Ἀμφότεροι δὲ οἱ ὕμνοι ἠκούσθησαν ἐπὶ ποδὸς καὶ κατεχειροκροτήθησαν. Περί τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἀρίστου δραματικοῦ ἔργου τοῦ Scribe εἶπομεν τὰ δέοντα κατὰ τὴν πρῶτην αὐτοῦ παράστασιν, νῦν σημειούμεθα ὅτι ἡ δεσποινὶς Αἰκ. Βερώνη, ἥτις ἐν τῷ σχήματι τῆς Ἀδριανῆς διαπρέπει, πολλάκις καὶ ζωηρῶς ἐχειροκροτήθη, ἀνευφημήθη καὶ ἀνεκλήθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Κατὰ τὴν τελευταίαν πρᾶξιν μάλιστα ἦτο ἀνεπίληπτος καὶ ἀνῆλθεν εἰς ὕψος δραματικῆς τέχνης ἀξιοζήλον.

Εἰκοσι συνεπληρώθησαν ἔτη ἐξ οὗ νεαρὸς ἀπεβίωσεν ὁ ποιητὴς τοῦ Καλλέργη Σπυρίδων Βασιλειάδης, οὗ ἄρτι ἐν τῶν ἔργων ἡ Γαλατεία ἐδιδάσκετο ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου Μνηματακίων ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ δραματικοῦ θιάσου. Ἡ τραγωδία εἶναι γνωστὴ καὶ συνήθως ἐν τῷ δραματολογίῳ τῶν ἑλληνικῶν θιάσων, ὡς ἔχουσα μάλιστα ὀλίγα πρόσωπα. Τὸ τοιοῦτον δὲ ἀπαλλάσσει ἡμᾶς πάσης ἀναλύσεως καὶ ἐκτενοῦς κρίσεως, ἥτις γιγνομένη εἶδει νὰ περιλάβῃ καὶ τινα τῶν ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς ἑλληνιστοῦ καὶ γυμνασιάρχου τοῦ ἐν Παρίσις περιφύμου Λυκείου τοῦ Μεγάλου Λουδοβίκου Gidel γεγραμμένων ἐν τῷ ἐνδιαφέροντι καὶ σοφῷ βιβλίῳ αὐτοῦ: Μελέται ἐπὶ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς καὶ φιλοσοφίας, ὅστις ἐκτενῆ τοῦ Καλλέργη νὰ ποιούμενος ἀνάλυσιν συμπαθῶς μὲν περὶ τοῦ ποιητοῦ ἐκφράζεται, καταδεικνύει δὲ τὰς ἐλλείψεις αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐπίσης ἡ Juliette Lamber λέγει περὶ τοῦ ποιητοῦ, ὃν σὺν τῷ ἀειμνήστῳ Δ' Παπαρηγοπούλῳ λαμβάνει ὡς τύπον καὶ πρότυπον τῆς νεωτέρας ποιητικῆς τῶν Ἀθηνῶν σχολῆς, καὶ περὶ τῆς Γαλατείας. Βεβαίως καὶ ὁ Gidel καὶ ἡ Lamber αὐστηρῶς ἀποφαίνονται περὶ τῶν δραματικῶν ἔργων τοῦ πολυκλαύστου ποιητοῦ, οὐχ ἥττον δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι ἡ Γαλατεία ἔχει ἐλλείψεις καὶ ἰδίᾳ ὡς ἔργον σκηνικὸν, καίτοι ἐν τῷ συνόλῳ εἶνε καλόν.

Περὶ τῆς διδασκαλίας προκειμένου, λέγομεν ὅτι ἡ δεσποινὶς Αἰκ. Βερώνη λίαν ἐπιτυχῶς καὶ μετὰ τέχνης ὑπεδύσατο τὸ σχῆμα τῆς Γαλατείας, τηρήσασα τὴν δέουσιν ἀπ' ἀρχῆς ἐνότητά, ἀπαγγέλλασα καλῶς. Ὁ λόγος αὐτῆς πάντοτε συνεβάδιζε τῇ ἐκφράσει τοῦ προσώπου, καὶ ταῖς κινήσει τῶν χειρῶν. Τὴν διαπρεπῆ καλλιτέχνηδα ζωηρῶς καὶ ἀνεκλήθη μὲν ὡς ἐχειροκροτήσε τὸ ἀκροατήριον καὶ ἀνεκάλασεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐν ἀνευφημίαις. Ὁ δὲ κ. Σφήκας, ὅστις ὑπεδύετο τὸ σχῆμα τοῦ Πυγμαλίωνος, ἐπίσης ἐπέτυχε, μάλιστα κατὰ τὴν τετάρτην πρᾶξιν, δικαίως δὲ ἐχειροκροτήθη.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

Ὁ ἐπεθευρῶς

ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ